

VÄSTTYSKA ARBETSSTRIDER

Av fil. dr OTTO JÄRTE

GENOM sommarens uppseendeväckande kommunalstrejker i Hamburg och inom verkstadsindustrin i Bayern har Västtyskland erhållit ett s. a. s. negativt demokratiskt »Befähigungsnachweis» dvs. ett betyg på att det nu icke längre finns några fel på dess fria och mogna folkstyre! I andra västerländska demokratier har man äntligen kunnat återspegla sin egen sociala status i ovan nämnda konflikter. I samma grad ha de även fägnat deras företagare och arbetare som nu räkna med att om dessa lönerörelser lyckas det skall kunna dämpa den besvärliga västtyska konkurrensen i den mån denna beror på billigare produktionskostnader på grund av relativt lägre arbetslöner.

Hos Metallindustriarbetarförbundet kan man skönja en tydlig tendens att betrakta utländska ekonomiska företeelser uteslutande ur synpunkten av Svenska Verkstadsföreningens möjligheter att vid avtalsförhandlingar kunna åberopa stigande svårigheter för exporten till följd av tyskarnas förmåga till prisunderbud. Märker man icke en påtaglig motsägelse till en *annan* tankegång? Fullt riktigt hävdas ju eljest av ledningen för såväl socialdemokratiska partiet som fackföreningsrörelsen att nettot av nationalinkomsten i sista hand bestämmer vår levnadsstandard och lönenivå. Härvid spelar exporten från vårt land, som i så hög grad för sin försörjning är hänvisad till denna, en avgörande roll. Framgångsrik utförsel medför att den kaka, som kan delas, blir större; nedgång medför motsatsen. När man nu gläder sig över att löneförhöjningar eventuellt skola minska Västtyska industrins hittills överlägsna tävlan till förmån för Sverige, så innebär det att vid de svenska fackorganisationernas avtalspolitik, försåvitt denna berör exportföretag, hänsyn till hela folkhushållningen borde vara den *primära* faktorn. Det erkännes teoretiskt, men i praktiken är den städse sekundär; löneförhöjningarna få städse försteget. Det överlämnas åt arbetsgivarna att övervinna de hinder, som här-

igenom resas för exporten, och i bästa fall tröstar man sig med att utlandet skall anpassa sig efter *våra* lönevillkor.

Funnes för vår industri samma planhushållningskalkyl som för vårt jordbruk, betingad av beredskapsskäl vid fara för avspärrning under krig, skulle med säkerhet exportens lönsamhet sättas före lönehöjningar — i den realistiska övertygelsen, att den höna måste väl behandlas, som dock värper guldäggen till gagn för oss alla och på längre sikt även för de anställda, medan kortsynta löneaktioner främst hämna sig på dem. Icke minst av farhågor för de häftiga protester från fackföreningsrörelsen, som vore att vänta, därest den svenska maktägande socialdemokratien skulle våga sig på en reglering med lönekontroll av den industriella arbetsmarknaden, ha inga försök i den vägen avhörts. Organisationerna ha med rätta fått behålla sin okvalda frihet. Men med denna är ofrånkomligt förknippat *ett ansvar inför samhällsekonomin*, som ingalunda alltid i angelägen grad beaktas.

Även andra reflexioner skulle kunna anknytas till de västtyska strejkerna, vilkas slut och utgång i skrivande stund synas ovissa. Så mycket är dock tydligt, att de tyska fackförbunden varken kunnat eller velat motivera sina lönekrav med ökade levnadskostnader. Prisnivån har under flera år varit stabil i Västtyskland, som jämte bl. a. Schweiz, tack vare en friare ekonomisk politik, i synnerhet ifråga om räntan, undgått den Sköldska »engångsinflationen» med särskilt dess olyckliga försämring av vårt penningvärde.

Som orsak till lönefordringarna har västtyska LO framfört önskvärdheten att arbetarna i rikligare utsträckning skulle tillerkännas en större andel i de stigande företagsvinsterna. Utan fackligt tryck eller hot ha generella löneförhöjningar så pass ofta och rundhänt beviljats, att fackorganisationerna börja känna sig överflödiga. Medlemmarna tycka att det går bra ändå utan dem. Det anses också att löneoffensiven från organisationernas sida snarare vore att betrakta som en demonstration att de ej existera för-gäves — ett uttryck för en funktionärernas självhävdelse, som överallt röjer sig inom ett fulländat organisationsväsen.

Emellertid är det ett påfallande drag hos dessa västtyska arbetsstrider, att det saknas en effektiv och partmässig förhandlingsprocedur. Härutinnan visar denna nya demokrati att den ännu har åtskilligt att lära. Strejken i Hamburg var obestriddigen samhällsskadlig i svensk mening, enär de allmänna transportmedlen samt gas- och vattentillgången äventyrades. Men de kom-

munala myndigheterna buro sig fumligt åt vid ett första förlikningsanbud och måste till sist kapitulera på sätt som är traditionellt vid kommunalsocialiserade företag: att taxorna måste höjas i proportion till de anställdas lönestegringar. Det är »industriell demokrati» så det förslår men icke bra för demokratien och icke heller för medborgarna. I Bayern har arbetsministern och även statsministern på egen hand uppträtt som förlikningsman.

Weimarrepubliken hade på sin tid en anordning, enligt vilken riksregeringen kunde stadga, att ett av vederbörande statligt organ framlagt medlingsförslag, fastän avslaget av endera eller bägge parter, kunde förlänas lagligt förpliktande karaktär. I Hitlers totalitära Tredje rike tolererades inga strejker lika litet som i Sovjetunionen och i dess underlydande »folkdemokratier». Det är förty ett fräckt hyckleri, då de strejkande i Västtyskland nu uppmuntras av press- och radioröster från den östtyska satelliten, där arbetarnas spontana proteststrejker den 17 juni i fjol betvungos med ryskt pansar och varefter såsom dirigenter misstänkta deltagare utsattes för justitieministern Hilde Benjamins och polisministern Ernst Wollwebers förenade omänskliga terror.

Samma tillvägagångssätt som i Weimarrepubliken hade Stauning infört i Danmark, och det gäller även i Norge, vars regering senast i somras dymedelst kunde avvärja en eljest förlustbringande strejk i pappersmasseindustrin. Vad som passar för socialdemokraterna i Danmark och i Norge, skulle väl även kunna duga för Bonnrepubliken, även om denna gjort sig urarva gentemot föregångaren från Weimar. Varför ej också i Sverige? Saltsjöbadsavtalet mellan våra huvudorganisationer på arbetsmarknaden är förvisso ett internationellt enastående vittnesbörd om parternas fridsamma sinnelag. Men det båtade icke mot 1945 års meningslösa metallarbetarstrejk, som företedde viss frändskap med den bayerska arbetsinställelsen. Jämväl »arbetsmarknadsnämnden» som bålverk mot allmänfarliga strejker skulle säkerligen med fördel kunna ersättas av nyssnämnda dansk-norska förebild.